

59
LV

FACTS

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Darba trokšņa radītā riska samazināšana

Miljoniem strādājošo Eiropā katru dienu ir pakļauti troksnim darbā un visiem tā izraisītajiem riskiem. Sakarā ar 2005. gada Eiropas nedēļu drošībai un veselībai darbā Aģentūra ir sagatavojusi ziņojumu par to, kā Eiropas direktīvu struktūra un papildu standarti nodrošina uzmanības pievēršanu trokšņa radītajiem riskiem, lai samazinātu augstās personīgās, sociālās un ekonomiskās izmaksas saistībā ar veselības pasliktināšanos un nelaimes gadījumiem.

Eiropas politika attiecībā uz troksni darba vietā

"Pamatdirektīva" ⁽¹⁾ un citas uz darba vides nodrošināšanu vērstās direktīvas, piemēram, direktīvas par troksni ⁽²⁾, par individuālās aizsardzības līdzekļiem piemēram, direktīvas (PPE) ar jebkādiem ⁽³⁾ un par strādājošām grūtniecēm ⁽⁴⁾, veido pamatu darbam ar jebkādiem trokšņa izraisītajiem riskiem (ne tikai ar trokšņa radītu dzirdes zaudēšanas risku), kuriem pakļauti visi strādājošie. Vispārējie profilakses principi ir izklāstīti pamatdirektīvā, bet konkrētās direktīvās, no kurām attiecībā uz troksni pati svarīgākā ir 2003. gada trokšņa direktīva, ir sniegti šo principu sīkāks izklāsts.

Vispārējie preventīvie principi

- Riska novēršana
- Nenovēršamo riska faktoru novērtēšana
- Riska novēršana tā rašanās vietā
- Darba pielāgošana individam
- Tehnikas sasniegumu izmantošana
- Bīstamā aizvietošana ar drošu vai mazāk bīstamu
- Saskaņotas vispārējās preventīvās politikas izstrāde
- Kolektīvo aizsardzības pasākumu prioritāte attiecībā pret individuālās aizsardzības pasākumiem
- Atbilstoša strādājošo apmācība

Darba devējiem jākontrolē riska faktori to izcelsmes vietā, tos novēršot vai samazinot līdz minimumam, ņemot vērā tehnikas attīstību un preventīvo pasākumu pieejamību. Nedrīkst paļauties tikai uz individuālajiem dzirdes aizsardzības līdzekļiem, piemēram, aizsargaustiņām, ja ir pieejami labāki riska novēršanas vai kontroles paņēmieni (piemēram, trokšņa avota novēršana).

- (1) Padomes 1989. gada 12. jūnija Direktīva 89/391/EEK par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā.
- (2) Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 6. februāra Direktīva 2003/10/EK par veselības un drošības minimālajām prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu darba vides riskiem, ko rada fizikāli faktori (troksnis). Šī direktīva aizstāj 1986. gada trokšņa direktīvu.
- (3) Padomes 1989. gada 30. novembra Direktīva 89/656/EEK par drošības un veselības aizsardzības minimālajām prasībām, lietojot individuālās aizsardzības līdzekļus darba vietās.
- (4) Padomes 1992. gada 19. oktobra Direktīva 92/85/EEK par pasākumu ieviešanu, lai veicinātu drošības un veselības aizsardzības uzlabošanu strādājošām grūtniecēm un sievietēm, kas strādā pēcdzemdību periodā, vai strādājošām sievietēm, kas baro bērnu ar krūti.
- (5) Atsevišķu gadījumu izpēte no Veselības un drošības pārvaldes – "Skaņas risinājumi" (<http://www.hse.gov.uk/noise/soundsolutions/index.htm>).

2003. gada trokšņa direktīvā ir norādīti faktori, kas jāņem vērā kontrolējot trokšņa risku:

- darba metodes, kuras rada mazāku trokšņa ietekmi uz nodarbinātajiem;
- tādu darba iekārtu izvēle, kas rada iespējami mazāku troksni;
- darba vietu un darba telpu projektēšana un izkārtojums;
- strādājošo informēšana, instruēšana un apmācīšana;
- trokšņa samazināšana ar tehniskiem līdzekļiem;
- darba iekārtu, darba vietu un to sistēmu uzturēšanas programmas;
- trokšņa samazināšana ar labāku darba organizāciju;
- trokšņa iedarbības ilguma un intensitātes ierobežošana, plānojot darba laiku.

Atsevišķu gadījumu izpēte: pneimatiskās triecienpreses trokšņa samazināšana

Tika novēroti augsti trokšņa līmeņa rādītāji, kas radās no saspīestā gaisa atbrīvošanās pneimatiskās triecienpreses izpildmehānisma izplūdes caurulē un no izpildmehānisma metāla sitņa, kad tas triecas pret darbarīka metāla rāmi. Saspīestā gaisa izplūdes troksni samazināja, uzliekot trokšņa slāpētāju un izlaižot gaisa plūsmu caur porainu polietilēna uzgali, bet triecienu troksni samazināja, lietojot 8 mm biezu patentēta poliuretāna elastomēra spilvenu starp metāla virsmām. Rezultātā tika panākta kopējā trokšņa līmeņa samazināšanās par 9 dB bez ievērojamas ietekmes uz preses vispārējās darbības efektivitāt ⁽⁵⁾.

Direktīvas, kuras prasa veikt pasākumus darba vietās, nav vienīgais līdzeklis, kas ļauj aizsargāt strādājošo veselību. Arī "mašīnu direktīvā" ⁽⁶⁾ un "ārpus telpām izmantojamo mašīnu direktīvā" ⁽⁷⁾ izklāstītajām prasībām, kas uzliek ražotājiem par pienākumu sniegt informāciju par iekārtu radīto troksni, un dažos gadījumos – ierobežot tā emisiju, vajadzētu palīdzēt samazināt risku strādājošajiem.

No šīm direktīvām ir arī skaidri saprotams, ka cīņā ar troksni darbā, būtiski svarīgi ir novērst troksni ar pareizu iekārtu konstrukciju. "Mašīnām jābūt projektētām un būvētām tā, lai pa gaisu pārnestās trokšņa ekspozīcijas radītais risks būtu samazināts līdz pašam zemākajam līmenim, ņemot vērā tehnikas attīstību un trokšņa samazināšanas līdzekļu pieejamību, jo īpaši to izcelsmes vietā" ⁽⁸⁾.

Izšķiroša nozīme trokšņa iedarbības novēršanā darbā ir standartiem. 2003. gada trokšņa direktīvā par trokšņa iedarbības uz strādājošajiem novērtēšanu ir atsauce uz ISO 1999:1990, un daudzos Eiropas Standartizācijas komitejas (CEN) tehnisko komiteju izstrādātajos standartos ir iekļauti noteikumi par troksni, kas atbalsta būtiskākās mašīnu direktīvā izklāstītās drošības un veselības prasības attiecībā uz troksni.

Troksnis izklaides sektorā

Dalībvalstīm ir tiesības izmantot divu gadu papildu pārejas periodu, lai izstrādātu 2003. gada trokšņa direktīvas izpildei nepieciešamos pasākumus mūzikas un izklaides sektorā un izpildītu šo direktīvu attiecībā uz šiem sektoriem. Problēma, ar kuru te nākas sastapties, ir tāda, ka bieži uzsāktā darba nolūks ir radīt skaņu un klasiskās trokšņa aizsardzības koncepcijas te nav piemērojamas. Tomēr nav šaubu, ka daudzi strādājošie savā ikdienas darbā ir pakļauti tādām skaņas spiediena līmenim, kas var izsaukt dzirdes pasliktināšanos.

Nav nekāda acīmredzama risinājuma, kā izvairīties no īslaicīgas skaņas skaņas ietekmes un vienlaikus nodrošināt visaugstāko māksliniecisko sniegumu. Praktisku risinājumu var atrast tikai vienlaikus izmantojot dažādus skaņas samazināšanas pasākumus. Aģentūras ziņojumā ir aplūkoti vairāki ar šo sektoru saistītu atsevišķu gadījumu pētījumi, kas parāda dažādus strādājošo dzirdes aizsardzības risinājumus.

Darba trokšņa radītā riska samazināšana

Pilns šā ziņojuma teksts ir pieejams angļu valodā Aģentūras interneta mājas lapā (<http://osha.eu.int/publications/reports/>), un to var lejupielādēt bez maksas. Katras valsts nacionālajos normatīvajos dokumentos var tikt prasīti augstāki standarti, tāpēc pārliecinieties par to attiecīgā uzraudzības iestādē. Var būt arī citas saistītas direktīvas, kas nav minētas šajā īsajā sarakstā.

Attiecīgās direktīvas

- ☑ Padomes 1989. gada 12. jūnija Direktīva 89/391/EEK par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā.
- ☑ Padomes 1989. gada 30. novembra Direktīva 89/656/EEK par drošības un veselības aizsardzības minimālajām prasībām, lietojot individuālās aizsardzības līdzekļus darba vietās.
- ☑ Padomes 1989. gada 21. decembra Direktīva 89/686/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.
- ☑ Padomes 1992. gada 19. oktobra Direktīva 92/85/EEK par pasākumu ieviešanu, lai veicinātu drošības un veselības aizsardzības uzlabošanu strādājošām grūtniecēm un sievietēm, kas strādā pēcdzemdību periodā, vai strādājošām sievietēm, kas baro bērnu ar krūti.
- ☑ Padomes 1994. gada 22. jūnija Direktīva 94/33/EK par jauniešu darba aizsardzību.
- ☑ Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 22. jūnija Direktīva 98/37/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz mašīnām.
- ☑ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. maija Direktīva 2000/14/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz trokšņa emisiju vidē no iekārtām, kas paredzētas izmantošanai ārpus telpām.
- ☑ Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 6. februāra Direktīva 2003/10/EK par veselības un drošības minimālajām prasībām attiecībā uz darba ņēmēju pakļaušanu darba vides riskiem, ko rada fizikāli faktori (troksnis), kas aizstāj Padomes 1986. gada 12. maija Direktīvu 86/188/EEK par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar troksni darbā.

Papildu informācija

Šī fakto lapa ir daļa no Eiropas nedēļas drošībai un veselībai darbā 2005. gadā kampaņas. Vēl citas fakto lapas un informācija par troksni atrodama mājaslapā <http://ew2005.osha.eu.int>

Informācija par ES juridiskajiem aktiem par drošību un veselību atrodama mājaslapā <http://europa.eu.int/eur-lex/>

Latvijas tiesību akti, kā arī informatīvi skaidrojošie materiāli par darba vides troksni atrodami Aģentūras nacionālā kontaktpunkta mājaslapā: www.osha.lv

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 22. jūnija Direktīva 98/37/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz mašīnām.

⁽⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. maija Direktīva 2000/14/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz trokšņa emisiju vidē no iekārtām, kas paredzētas izmantošanai ārpus telpām.

⁽⁸⁾ Mašīnu direktīvas svarīgākās veselības un drošības prasības, 1. pielikuma 1.5.8. iedaļa.

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tālrunis (34) 944 79 43 60, fakss (34) 944 79 43 83

E-pasts: information@osha.eu.int

